

N:o 3.

Af herr **A. V. Ljungman**, *angående anställande af en ordinarie professor i statsvetenskap vid hvardera universitetet m. m.*

Vid 1889 års riksdag förhades bland andra frågor under åttonde hufvudtiteln äfven den om anställandet af en ordinarie professor i geografi och statskunskap vid universitetet i Lund. Den kongl. propositionens förslag i ämnet förkastades emellertid af den anledning, att det ansågs orimligt att sammanföra undervisningen i tvenne så omfattande vetenskapsgrupper som statskunskap och geografi hos en och samme lärare. Då emellertid anställandet af nödigt antal lärare i *statsvetenskaperna* vid våra universitets filosofiska fakulteter tydligen ej längre kan utan stort men för staten uppskjutas, torde det ock vara på sin plats, att frågan derom hålles vid lif och i någon mån åtminstone förberedes genom framställningar vid riksdagen från enskilde motionärer.

Uti min vid nämnda riksdag, med syfte att förvärfva Riksdagens bifall åt den åberopade kongl. propositionen, i hvad denna afsåge undervisningen i statskunskap vid universitetet i Lund, väckta motion i ämnet (n:o 115) yttrades bland annat följande, som här än en gång må anföras till frågans belysande, nemligen:

»Såsom föremål för undervisningen inom den filosofiska fakulteten vid våra universitet kan man, då man bortser från de i inskränkta mening filosofiska läroämnena, särskilja tre stora hufvudgrupper af vetenskaper, nemligen den matematiskt-naturvetenskapliga, den statsvetenskapliga och den språkvetenskapliga. Af dessa tre vetenskapsgrupper hafva den första och den sista blifvit jemförelsevis väl försedda med lärarekrafter vid våra universitet, under det att deremot den mellersta blifvit tillbakasatt och i så hög grad försummad, att det medfört en betänkelig brist i den nationella bildningen, som till följd af förbiseendet af en så vigtig grupp af vetenskaper icke erhållit den harmoniska utveckling, som vederbort. Detta förhållande har ock menligt inverkat icke blott på den nationella litteraturen och särskildt på tidningspressen, utan äfven på statslifvet och näringarna, då det medfört en betänkelig brist inom landet på perso-

ner med tillräcklig statsvetenskaplig bildning och en nog allmän missuppfattning eller ringaktning af de för landets näringslif viktiga ekonomiska spörsmål.

Ser man nemligen efter, hur de nämnda tre vetenskapsgrupperna blifvit sedan århundradets början tillgodosedda med lärarekrafter vid våra universitet, skall man finna, att antalet aflönta lärareplatser ökats vid *Upsala* universitet för den matematiskt-naturvetenskapliga gruppen från 4 till 13, för den statsvetenskapliga gruppen från 2 till 3 och för den språkvetenskapliga gruppen från 3 till 10, samt vid *Lunds* universitet för den matematiskt-naturvetenskapliga gruppen från 3 till 13, för den statsvetenskapliga gruppen från 1 till 2 och för den språkvetenskapliga gruppen från 2 till 8. Betydelsen af denna ojemna fördelning af de nya lärareplatserna på de nämnda tre hufvudgrupperna af vetenskaper framträder dessutom än mer, om man ihågkommer, hur den matematiskt-naturvetenskapliga vetenskapsgruppen blifvit tillgodosedd äfven genom tekniska högskolan samt naturhistoriska riksmuseum, meteorologiska centralanstalten, geologiska undersökningen m. fl. naturvetenskapliga institutioner, och att de språkvetenskapliga studierna måst tilldelas ett ökad antal lärareplatser vid de allmänna läroverken.»

Sedan detta skrefs, har visserligen inrättats en extraordinarie professur i geografi och historia vid *Lunds* universitet; men i öfrigt hafva statsvetenskaperna ej blifvit mer tillgodosedda än tillföre, så att antalet fast aflönta lärare inom universitetens filosofiska fakulteter nu, enligt senast utgifna statskalender, utgör vid *Upsala universitet* för den rent filosofiska vetenskapsgruppen 2 ordinarie professorer, för den matematiskt-naturvetenskapliga gruppen 16, deraf 8 ordinarie och 6 extraordinarie professorer samt 1 observator och 1 laborator, för den statsvetenskapliga gruppen 3, deraf 2 ordinarie professorer och 1 extraordinarie professor, samt för den estetiskt-språkvetenskapliga gruppen 15, deraf 6 ordinarie och 6 extraordinarie professorer samt 3 lektorer, och vid *Lunds universitet* för den rent filosofiska gruppen 2 ordinarie professorer, för den matematiskt-naturvetenskapliga gruppen 13, deraf 6 ordinarie och 4 extraordinarie professorer samt 1 adjunkt, 1 observator och 1 laborator, för den statsvetenskapliga gruppen 3, deraf 1 ordinarie och 2 extraordinarie professorer, samt för den estetiskt-språkvetenskapliga gruppen 12, deraf 6 ordinarie och 3 extraordinarie professorer samt 3 lektorer. Detta förhållandes innebär framträder än mer, om man tager hänsyn till att af de två nya vetenskapliga högskolor, som inrättats af enskilde, den i *Stockholm* egnats åt den matematiskt-naturvetenskapliga och den i *Göteborg* åt den estetiskt-språkvetenskapliga gruppen.

Medvetandet om, att en ändring till förmån för statsvetenskaperna nu sent omsider bör inträda, synes och hafva vunnit insteg hos allt flera. Uraktlåtenheten i vårt land att, såsom i utlandet skett, tillräckligt främja statsvetenskaperna från det allmännas sida har nemligen fört med sig allt betänkligare följder för det offentliga lifvet under särskildt de tre senaste årtiondena och torde kunna i främsta rummet anses utgöra orsaken till uteblifvandet af de väl behöfliga reformer på det politiska området, som man väntade sig som en följd af den nya riksdagsordningens antagande, och till det mer och mer insedda faktum, att den politiska nivån inom Riksdagens båda kamrar under nämnda tid befunnit sig uti ett oafbrutet sjunkande. Riksdagen kan ej heller såsom tillförene under den så kallade ståndstiden verka äfven såsom ett slags politisk bildningsanstalt, utan måste fyllandet af den uppgiften nu i högre grad än fordom tillkomma *universiteten* och den från dem rekryterade tidningspressen, om icke det allmänna bästa skall blifva tillbakasatt. Sverige bör fördenskull icke längre stå efter utlandets kulturstater i afseende på den statsvetenskapliga bildningens främjande.

Med anledning af den stora och för öfrigt ständigt tilltagande utveckling, statsvetenskaperna i vår tid erhållit, torde hvaradera universitetets filosofiska fakultet helt visst vara i behof af att redan nu undfå följande nya professioner för undervisningen i samma vetenskaper, nemligen *en* i nationalekonomi och socialvetenskap, *en* i folkrätt och jemförande statsförfattningsrätt, *en* i jemförande statsförvaltningsrätt och i statsförvaltningspolitik samt *en* i politisk geografi och statistik; men då så många ordinarie lärareplatser knappast kunna väntas beviljade på en gång och i alla händelser icke på grund af enskild motion, nödgas jag härmed inskränka mig till att hemställa,

det Riksdagen måtte *dels* uppföra ett anslag af 12,000 kronor å ordinarie stat för anställandet af en ordinarie professor i statsvetenskap vid hvaradera universitetet, *dels* i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda behofvet af ökade lärarekrafter i statsvetenskaperna vid universiteten och der-
 efter till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 16 januari 1899.

Axel Vilh. Ljungman.